

Warszawa, 19 października 2021 r.

Prof. UKSW dr hab. Mariusz Muszyński
Wydział Prawa i Administracji
Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego

Recenzja

dorobku naukowego dr Izabeli Gawłowicz w postępowaniu habilitacyjnym prowadzonym na Wydziale Prawa i Administracji UKSW

I. Kwestie ogólne.

Uchwałą Rady Doskonałości Naukowej z dnia 26 kwietnia 2021 r., wydaną na podstawie art. 18a ust. 5 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2017, poz. 1789) w zw. z art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. poz. 1669), zostałem powołany na recenzenta w postępowaniu habilitacyjnym dr Izabeli Gawłowicz, zatrudnionej w Katedrze Prawa Międzynarodowego i Europejskiego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Zielonogórskiego.

Zgodnie z art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki, osoba ubiegająca się o dopuszczenie do postępowania habilitacyjnego powinna posiadać osiągnięcia naukowe, uzyskane po otrzymaniu stopnia doktora, stanowiące znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny naukowej oraz wykazywać się istotną aktywnością naukową.

Przekazany mi do recenzji dorobek naukowy p. dr Izabeli Gawłowicz obejmuje autorstwo 2 monografii, współautorstwo 1 monografii, redakcję 3 monografii (w tym 2 w języku angielskim), autorstwo i współautorstwo 38 artykułów (w tym 8 w języku angielskim i 2 w języku niemieckim), z czego 26 to rozdziały w pracach zbiorowych, opracowanie 40 haseł w encyklopedii zagadnień międzynarodowych¹.

Otrzymałem również informacje nt. aktywności dydaktycznej i organizacyjnej

¹ Nie odnoszę się do punktacji, ponieważ po publikacji tych artykułów nastąpiły zmiany w zasadach punktacji.

Habilitantki.

Powyższy dorobek stanowił będzie podstawę mojej recenzji.

II. Sylwetka Habilitantki

Dr Izabela Gawłowicz jest od 2014 r. adiunktem w Katedrze Prawa Międzynarodowego i Europejskiego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Zielonogórskiego. Stopień doktora nauk prawnych uzyskała w 2000 r. w zakresie prawa w specjalności: prawo międzynarodowe publiczne. Stopień został nadany uchwałą Rady Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego dnia 1 grudnia 2000 r. na podstawie rozprawy doktorskiej pt. *„Ochrona wolności myśli, sumienia i wyznania na tle Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i podstawowych Wolności z 1950 r.”*. Promotorem w przewodzie doktorskim był prof. dr hab. Piotr Łaski, a recenzentami: prof. dr hab. Lech Antonowicz, prof. dr hab. Leonard Łukaszuk).

Jej kariera naukowa rozpoczęła się w 1994 r., kiedy po uzyskaniu tytułu zawodowego magistra prawa rozpoczęła pracę jako asystent, a następnie adiunkt w Katedrze Prawa Międzynarodowego Publicznego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego. Kontynuowała ją następnie (częściowo równolegle) w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Gorzowie Wielkopolskim. Współpracowała również na podstawie umowy zlecenia z różnymi uczelniami, takimi jak: Wyższa Szkoła Administracji Publicznej w Szczecinie, Wyższa Szkoła Integracji Europejskiej w Szczecinie, Wyższa Szkoła Bankowa w Szczecinie.

Dr Izabela Gawłowicz była również uczestnikiem szeregu kursów specjalistycznych, także bardzo prestiżowych, w tym w:

1996 – Summer School of International Law: Hague Academy of International Law,

1996 – Summer School of European Union Law: Helsinki University, Faculty of Law,

2009 – uczestnik kursu „ADR Processes: Skills Development and Implementation” (M. A. Brees), Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego,

2013 – uczestnik szkolenia “Innowacja przez co-munikację” poddziałanie 8.2.1 Wsparcie dla współpracy sfery nauki i przedsiębiorstwa Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego,

2017 – uczestnik kursu: *„Development of Jurisprudence. Problems and Prospects”* Organizatorzy: Uniwersytet Zielonogórski, Uniwersytet Gdański, Varna Free University

(Bułgaria), Center for Strategic Initiatives and Progressive Developments (Ukraina), Koshitski Technical University (Słowacja), Chernigov National Technological University (Ukraina), National University Ostroh Academy (Ukraina), National Institute of Economic Research (Gruzja).

Jest członkiem rady naukowej czasopisma *Deutch-Polnische Juristen Zeitschrift* oraz 4 stowarzyszeń prawniczych: Stowarzyszenia Edukacji Społecznej i Prawnej *Ius et Ratio* (członek założyciel od 2004 r.); International Law Association (ILA) Polish Branch (członek od 2001); Polskiego Towarzystwa Studiów Europejskich (członek od 2012); Stowarzyszenia Wspierania Rozwoju oraz Upowszechniania Nauki, Sztuki i Technologii *Medea* (członek zarządu - skarbnik od 2017).

Habilitationka jest laureatką nagród rektorów na Uniwersytecie Szczecińskim oraz Zielonogórskim za osiągnięcia w dziedzinie nauki, a także organizacyjnej i dydaktycznej.

III. Ocena pozycji wskazanej jako osiągnięcie, o którym mowa w art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuk.

Jako osiągnięcie, o którym mowa w art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2017 r. poz. 1789) dr Izabela Gawłowicz wskazała monografię pt. „Prawo dyplomatyczne w orzecznictwie Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości”, wydaną w 2018 r. w Wydawnictwie CH Beck (ISBN978-83-812- 8968-9) o objętości 241 stron. Recenzentem wydawniczym był Profesor Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie dr hab. Zbigniew B. Rudnicki.

Jako cel naukowy Habilitationka przedstawiła konieczność identyfikacji i oceny roli orzecznictwa Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości w rozwijaniu prawa dyplomatycznego. Na potrzeby pracy dokonała indywidualnego wyboru orzeczeń, działając wg kryterium przedmiotowego, kierując się (jak wskazała) specyfiką międzynarodowego prawa dyplomatycznego jako autonomicznego reżimu w ramach prawa międzynarodowego, a także jego charakterem wynikającym z uznania go z jeden z instrumentów tworzenia i utrwalania relacji międzynarodowych oraz znaczeniem orzecznictwa Międzynarodowego Trybunału.

Wg Habilitationki uzasadnienie dla wyboru tematu i problemu badawczego jest wieloaspektowe.

- Po pierwsze, uważa ona, że przemawia za tym uniwersalistyczny charakter aksjologii prawa dyplomatycznego, co stanowi efektywny mechanizm budowania nowoczesnego międzynarodowego porządku i utrzymania bezpieczeństwa. A to służy budowie wspólnoty międzynarodowej.

- Po drugie, trwanie i funkcjonowanie prawa dyplomatycznego należy postrzegać jako wielowiekowy standard znajdujący zgodę społeczności międzynarodowej, jak i jako sprawdzony instrument relacji międzynarodowych. Z drugiej strony wielowiekowość standardu powoduje jego archaizm. A ponieważ procesy kodyfikacyjne w tej sferze prawa międzynarodowego są raczej długotrwałe i nie zawsze efektywne, należy zbadać kontekst orzeczniczy tych zmian.
- Wreszcie po trzecie, sama aktywność orzecznicza sądów międzynarodowych powinna być zatem postrzegana jako istotny element reżimu prawa dyplomatycznego, jako uzupełnienie jego procesów normotwórczych, a więc powinna być poddana badaniom sama dla siebie.

Książka oparta jest o liczne źródła, tj. 26 orzeczeń MTS, 4 orzeczenia innych sądów międzynarodowych i krajowych oraz 298 pozycji literatury i 16 innych dokumentów międzynarodowych. Jednak przedmiotem bezpośredniej analizy jest 6 wyroków. Pozostałe służą jako literatura uzupełniająca.

Orzeczenia będące przedmiotem bezpośredniego badania są wprawdzie znane doktrynie, jednak nie były analizowane w takiej formie (monografia) z tej perspektywy. Co ważne, Habilitantka dodatkowo poddała analizie również kilkadziesiąt opinii odrębnych sędziów do tych orzeczeń, które rozszerzają spektrum badań (zwykle opinie odrębne pomija się w doktrynie), ilustrują także związane ze sprawą trudności i kontrowersje. Jest więc to praca dotycząca jednolitego zagadnienia, aczkolwiek kilkuwatkowa.

Na początek chciałbym wypowiedzieć się co do doboru tematu. W mojej opinii jest on dość pospolity i sformułowany ogólnie. Oczywiście nie deprecjonuję jego wartości naukowej, jednak dostrzegam brak pewnej oryginalności. Prawo dyplomatyczne w orzecznictwie sądów międzynarodowych jest zagadnieniem znanym i poruszonym przez naukowców, choć zwykle z innej perspektywy naukowej i jako fragment innej całości.

Chcę jednak pozytywnie podejść do tej kwestii. Dlatego mogę postawić konkluzję, że pozytywny aspekt wynika z obiektywnej sytuacji m.in. z tego, że analiza tego tematu raczej nie była w doktrynie polskiej przeprowadzona tak całościowo. Pozycja ma więc niewątpliwie wartość kompletującą i porządkującą, co doceniam i podkreślam z całą mocą. Części odbiorców może to wydawać się mało znaczące. Jednak osobiście mam coraz większe uznanie dla tych cech monografii. W dzisiejszej nauce znajdujemy coraz więcej pozycji badawczych o wąskim przedmiocie badań, a całościowych ujęć tematu – gdy są potrzebne – po prostu nie ma. Trzeba sięgać do literatury sprzed kilkadziesiątu lat, jeśli w ogóle ona jest. A nawet wtedy często jest obarczona – dla dzisiejszego odbiorcy – barakami wynikającymi z upływu czasu. Szkoda, że zanika takie podejście szerokie do badań, dlatego należy je cenić. Tym bardziej, że niewątpliwie było to jeden z oficjalnych celów monografii, o czym pisze Autorka we Wnioskach końcowych (s. 219).

Sam tytuł monografii niewątpliwie oddaje jej treść. Bliższych szczegółów badawczych można się natomiast dowiedzieć z części zatytułowanej „Uwagi wstępne”. Trochę szkoda, że na wejściu Habilitantka nie rysuje jednoznacznie tez pracy (nie nazywa tez tezami i nie przedstawia ich w prostym, numerowanym wyliczeniu), a kusi się wyłącznie na opisowe wymienianie tzw. zagadnień badawczych. Ale trudno. W końcu monografia to praca autorska. Jej decyzja. Ja mogę to skrytykować, ale na pewno nie wolno mi odrzucać monografii na tej podstawie.

Za to godne odnotowania jest przedstawienie na wstępie stanu badań nad wybranym tematem. Omówienie metod badawczych i systematyki pracy. To naprawdę dobry kawałek książki pokazujący rzeczywisty warsztat naukowy. Nawet jeśli się ze stawianymi tam ocenami nie zgadzamy. Na zakończenie znajdujemy wnioski końcowe. Innymi słowy od strony metodologicznej Autorka zaprezentowała dość dojrzałe podejście.

Jeśli chodzi o treść merytoryczną, to w monografii wyodrębniono pięć rozdziałów. W rozdziale pierwszym, stanowiącym element wprowadzający – koncepcyjną ramę całości rozważań ujętych w pracy – przeanalizowano misję Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości (MTS). Analiza ta doprowadziła Habilitantkę do konkluzji, że misji ta jest doniosła. Obejmuje nie tylko orzekanie, ale wywieranie dalekosiężnych skutków przez jego rozstrzygnięcia na życie społeczności międzynarodowej i rozwój prawa międzynarodowego, choć jak zaznacza w dopuszczalnych granicach, bez niedozwolonego aktywizmu sędziowskiego.

W rozdziale tym znalazła się również analiza roli opinii odrębnych sędziów MTS. W sądach międzynarodowych, gdzie wyroki są elementem konsensusu, dopiero w opinii sędziego może się swobodnie wypowiedzieć. To wzbogaca merytorycznie analizę przedmiotu sporów dla celów naukowych, pozwala lepiej zrozumieć cały proces myślenia prowadzący Trybunał do podjęcia określonej decyzji.

Kolejne cztery rozdziały mają jednolitą strukturę. Stanowią główną część pozycji. W rozdziałach tych znajdujemy analizę wybranych orzeczeń.

Są to: sprawa „*Teheran Hostages*”, sprawa „*Armed Activities on the Territory of the Congo*”, sprawa „*Status vis-à-vis the Host State of a Diplomatic Envoy to the United Nations*”, sprawa „*Nottebohm’a*”, sprawa „*Asylum Case*”, sprawa „*Jurisdictional Immunities*”.

Pierwsze wrażenie, jakie wywarła na mnie ta pozycja to niewątpliwie pytanie o uzasadnienie doboru orzeczeń. Wprawdzie już na wstępie znajdujemy jego wyjaśnienie (s. XLVIII), a także w rozdziale I (s. 24), ale po lekturze i tak pozostaje pewien niedosyt i pytania. Skoro Habilitantka chce tym doбором uzasadnić tezę, że orzecznictwo MTS ma charakter prawotwórczy w obszarze prawa dyplomatycznego, to – pomijając kwestię oczywistości tezy – być może należało jeszcze szerzej podejść do orzecznictwa, co dałoby większą wiarygodność badaniom. Nawet gdyby oznaczało to sięgnięcie do orzecznictwa

Stałego Trybunału Sprawiedliwości Międzynarodowej i rozszerzenie zakresu badawczego. Książka byłaby bardziej reprezentatywna. Oczywiście nie deprecjonuje to dokonanego wyboru. Te orzeczenia, które są podstawą badań, należą do kanonu prawa międzynarodowego.

Niemniej jednak druga refleksja w tym kontekście jest bardziej stonowana. Sam dobór jest ciekawy i w sumie chyba trafny – ujmując zagadnienie badawcze z różnych perspektyw, które łącznie dają pewną całość. Nawet jeśli pozornie dotyczą odmiennych wątków. Zamyka je dość świeża sprawa orzeczenia w sprawie immunitetu jurysdykcyjnego państwa.

To prowadzi do wniosku, że w sumie każdy dobór można by krytykować, a więc krytyka ta nie jest do końca wiarygodna. Ważne jest, czy Autorka zrealizowała zamierzenia badawcze.

Jeśli chodzi o ten aspekt, to dokonana w pracy analiza orzecznictwa Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości niewątpliwie buduje obraz współczesnego prawa dyplomatycznego. Pokazuje jego rozwój w drodze niekodyfikacyjnej, tj. dzięki aktywności sądowej. I choć taka rola tych sądów wykracza nieco poza ich nominalną (formalną) jurysdykcję, to wykonywana w sposób racjonalny ma wartość dla prawa międzynarodowego. Działalność prawotwórczą sądów międzynarodowych można bowiem podzielić na tę dopuszczalną i niedopuszczalną (zastępującą państwa w procesie kreacji norm prawnomiędzynarodowych). Niewątpliwie MTS zachowuje się w tym przypadku i kontekście wstrzemięźliwie.

Jeśli chodzi o warsztat naukowy to niewątpliwie jest on na dobrym poziomie. Nie obniżają mojej oceny w tym aspekcie pewne niedoskonałości językowe. Każdy ma swój styl pisania, a nie jest moją rolą pouczanie w tym zakresie Habilitantki, a tym bardziej korektora książki. Ja zrozumiałem bez trudu, co miała na myśli nawet w tych kontrowersyjnych językowo miejscach. Nie było ich zresztą aż tak dużo.

Największą wadą tej pracy jest – jak dla mnie – trochę mała ilość własnych, autorskich myśli. W zasadzie nie ma większego sensu polemika z niektórymi koncepcjami, bo byłaby to polemika z Międzynarodowym Trybunałem Sprawiedliwości, czy z autorami przywoływanych (choć dobrze dobranych) tekstów naukowych, a nie z samą Autorką. Nie wiem dlaczego wykonując taki ogrom pracy Habilitantka nie ośmieliła się częściej na własne oceny i komentarze. Wykazała na pewno, że posiada dużo wiedzy prawniczej, zarówno dogmatycznej, jak i filozoficznej, a także politologicznej. Znalazła zaplecze naukowe. Szkoda, że ograniczyła się do porządkowania wiedzy, a zminimalizowała autorski akcent w głównej części książki – w rozdziałach poświęconych kwestiom merytorycznym. Są one bardziej opisowe niż badawcze. Ja rozumiem, że często przygotowując badania na ocenę, ich autorzy obawiają się stawiania śmiałych tez, z obawy, że nie znajdą one przychylności u recenzenta, a przez to wpłyną negatywnie na starania o uzyskanie kolejnego stopnia naukowego. Jednak osobiście zachęcałbym do

odwagi. W sumie więcej odwagi widziałem u Habilitantki w tekstach z pozostałego dorobku naukowego, niż w wiodącej monografii. Dobrze, że w monografii znalazło się podsumowanie w postaci rozdziału zatytułowanego „Wnioski końcowe”. Wprawdzie są one również podpierane literaturą (vide przypisy), jednak stanowią pewien indywidualny wkład w naukę. Autorka podejmuje tam polemikę z przywoływanymi publikacjami. W jej efekcie godzi się lub nie godzi z dotychczasowym dorobkiem. To łagodzi podniesione przeze mnie zarzuty, nawet jeśli z dużą częścią wniosków nie zgadzam się. W szczególności dotyczy to uznania międzynarodowego prawa dyplomatycznego jako *self-contained regime*. Nie zgadzam się z tym, niezależnie od tego, ilu autorów Habilitantka przywołała w przypisach, i ocen MTS, który zresztą nie jest tak jednoznaczny jakby Habilitantka chciała w tej kwestii. Zresztą Habilitantka to dostrzega w finale swoich wniosków (s. 236-237).

Tak samo teza wiążąca wyodrębnianie międzynarodowego prawa dyplomatycznego jako efektu procesu fragmentacji jest dla mnie zbyt śmiała. Akurat reżim prawa dyplomatycznego nie jest wg mnie trafny przykładem na ten proces zmian.

I choć Habilitantka się z tej tezy jakby wycofuje (s. 230), to powstaje pytanie, po co ją stawia, a następnie z nią polemizuje, by jej zaprzeczyć? Sama chęć pokazania wiedzy w tym zakresie nie jest dobrym powodem.

Same wnioski (m.in. z tego powodu) są też w mojej ocenie dość daleko idące. Oczywiście w tym przypadku doceniam ich „śmiałość”, ale mam wrażenie, że częściowo nie znajdują oparcia w głównej treści monografii. Oczywiście są logiczną konsekwencją treści, ale jakby brakowało jakiegoś ogniwa (rozważań) łączącego część wniosków z wywodami merytorycznymi. Niemniej same „Wnioski końcowe” są bardzo dobrym merytorycznie – w sumie najlepszym w książce – fragmentem badawczym. Nawet jeśli z częścią z nich się nie zgadzam.

Natomiast brakuje mi systemowego podsumowania poszczególnych orzeczeń i rozdziałów jako wyodrębnionych zagadnień. Oczywiście są pewne próby tego działania, ale nie są one ujednolicone. Raz są, a w innym przypadku ich brakuje. Kiedy już jest to raz taki podrozdział formułowany jest jako „Podsumowanie”, innym razem „Znaczenie”, a innym razem „Fundamentalne znaczenie” konkretnego orzeczenia.

Na koniec wrócę jeszcze do tytułu pracy. Brzmi on „Prawo dyplomatyczne w orzecznictwie Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości”. W monografii używa Habilitantka pojęcia „międzynarodowe prawo dyplomatyczne”. Tym samym – co uświadomiłem sobie dopiero po lekturze monografii – używając tej nazwy wzmacnia ona swoją tezę o odrębności tego reżimu, jego szeroką autonomię w ramach powszechnego prawa międzynarodowego (nawet jako *self-contained regime*). Skoro Habilitantka chciała udowodnić taką tezę, powinna – moim zdaniem – użyć tej nazwy w tytule. Nie jest to jakiś duży błąd, ale na pewno niespójność. Używając zwrotu w tytule już od początku narzuciłaby swoją linię postrzegania problematyki.

Oczywiście niezależnie od powyższych braków, można jednak stwierdzić, że prowadzone badania i ich wyniki zaprezentowane w niniejszej monografii stanowią całościowe opracowanie jednego z traktowanych dość po macoszemu zagadnień, którym jest oddziaływanie orzecznictwa trybunałów międzynarodowych na prawo dyplomatyczne.

Całość stanowi pozycję, w której znajdziemy uporządkowaną analizę z wywiedzionymi z niej wnioskami. Wprawdzie dla jej poprawnego zrozumienia należy dysponować już pewną wiedzą z prawa międzynarodowego, jednak jest to praca naukowa, kierowana do profesjonalistów, a nie hobbystów.

Reasumując, uważam że Habilitantka zrealizowała w monografii postawione przez siebie cele badawcze. Zrobiła to w sposób warsztatowo profesjonalny. Dlatego mimo dość licznych wątpliwości wskazanych wcześniej w recenzji oceniam, że pozycja stanowi znaczący wkład w rozwój nauk prawnych i może stanowić podstawę do procedowania w przedmiocie nadania dr Izabeli Gawłowicz stopnia naukowego doktora habilitowanego.

IV. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych

Jak wspomniałem na wstępie recenzji, dorobek naukowy p. dr Izabeli Gawłowicz obejmuje autorstwo 2 monografii, współautorstwo 1 monografii, redakcję 3 monografii (w tym 2 w języku angielskim), autorstwo i współautorstwo 38 artykułów (w tym 8 w języku angielskim i 2 w języku niemieckim), z czego 26 to rozdziały w pracach zbiorowych, opracowanie 40 haseł w encyklopedii zagadnień międzynarodowych. Warto podkreślić to ostatnie osiągnięcie i docenić naukową szczerość Habilitantki, ponieważ coraz częściej zdarza się w nauce, że hasła encyklopedyczne zainteresowane osoby przedstawiają jako artykuły.

Jest to dość istotny ilościowo dorobek i coraz rzadziej spotykany. Dziś młodzi naukowcy chcą często osiągać kolejne stopnie w oparciu o dorobek niesięgający nawet połowy dorobku przedstawionego przez Habilitantkę. To znów należy ocenić pozytywnie. Poznać po tym naukowe zasiedzenie w problematyce.

Jeśli chodzi o obszary badawcze, to zainteresowania naukowe Habilitantki można usystematyzować w kilku obszarach prawa międzynarodowego. Są to: suwerenność państwa, prawa człowieka, sądownictwo międzynarodowe i jego rola w rozwoju prawa międzynarodowego oraz międzynarodowe prawo dyplomatyczne.

W obszarze badań prowadzonych przez Habilitantkę nad suwerennością warto podkreślić książkę pod jej współredakcją pt. *Koncepcje suwerenności. Zbiór studiów*, I. Gawłowicz, I. Wierzchowiecka (red.), Warszawa (Wydawnictwo Lexis Nexis) 2005, gdzie znajduje się także jej własny artykuł pt. *Nowe wykorzystywanie suwerenności jako*

signum temporis, jak i artykuł pt. *Specyfika podmiotowości prawnej Międzynarodowej Organizacji Policji Kryminalnej w kontekście podmiotowości państw członkowskich*, opublikowany we współautorstwie.

W kontekście ochrony praw człowieka jako obszaru badawczego warto tu wspomnieć o takich publikacjach jak: *„Prawno – własnościowe aspekty przesiedleń Niemców i Polaków na Ziemiach Zachodnich po II wojnie światowej*, [w:] *Osadnictwo polskie na Pomorzu Zachodnim – mity i rzeczywistość*, Szczecin 2003; *„Wolność przekonań, sumienia i wyznania w różnych systemach międzynarodowej ochrony – wybrane zagadnienia”*, [w:] *Prawa podmiotowe – pojmowanie w naukach prawnych. Zbiór studiów*, Szczecin-Jarocin 2006; *„Wpływ środków społecznego przekazu na kształtowanie się europejskiej opinii publicznej w kontekście naruszania prawa do prywatności osób budzących publiczne zainteresowanie”*, [w:] *Europa XXI wieku. Perspektywy i uwarunkowania rozwoju*, Poznań 2008; *„Wyższość Europejskiej Konwencji Praw Człowieka nad Konwencją genewską o statusie uchodźców – kilka uwag na tle sprawy Chahal przeciwko Zjednoczonemu Królestwu”*, „Zeszyty Naukowe PWSZ w Gorzowie Wielkopolskim” nr 3/2009; czy *„Wbrew pozorom nadal tortury? Uwagi na tle sprawy Kupczak przeciwko Polsce przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka”*, [w:] *Problemy z sądową ochroną praw człowieka*, Olsztyn 2012.

Dość istotne miejsce w dorobku naukowym Habilitantki zajmuje tematyka sądownictwa międzynarodowego. W sumie przewija się ona przez cały ciąg dorobku, stając się jakby wiodącym zagadnieniem badawczym leżącym w jej zainteresowaniach. Pierwsza z pozycji to monografia współautorska pt. *„Międzynarodowa współpraca w walce z przestępczością (międzynarodowe trybunały karne, Interpol)*, Szczecin 2004. Do innych należą artykuły takie jak: *„Integrująca rola sądownictwa międzynarodowego – postulat o nowe pojmowanie funkcji Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości w prawie międzynarodowym publicznym*, [w:] *Modele integracji międzynarodowej – uniwersalny, kontynentalny, sektorowy – a państwo, prawo, idee*, Szczecin 2006; *„Uwagi na temat prawnomiędzynarodowej odpowiedzialności państwa*, [w:] *Roczniki Prawnicze Uniwersytetu Szczecińskiego*” 2010, t. 22; czy artykuł pt. *Looking for the State Security — a Place for International Courts*, [w:] *The Term “Security” in Legal Sciences- Selected Aspects*, Regensburg 2017. W ten ostatni obszar zainteresowań badawczych wpisuje się praca nad funkcjonowaniem i orzecznictwem Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości. Na dodatek jest to zainteresowanie o szerokiej perspektywie. Pokazuje to choćby artykuł *„Pojęcie „wspólnota międzynarodowa” w retoryce Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości*, opublikowany w czasopiśmie *Lingwistyka Stosowana* 2017, oraz tekst *The Notion „Interest of the Legal Nature” in the International Court of Justice Jurisprudence*, który znajdziemy w „Applied Linguistic Papers” 2018.

Wreszcie czwartym obszarem prowadzonych przez Habilitantkę badań naukowych jest prawo dyplomatyczne. W tym zakresie opublikowała ona m.in. tekst pt. *Ochrona dyplomatyczna w świetle art. 46 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej*,

[w:] Karta Praw Podstawowych w europejskim i krajowym porządku prawnym, A. Wróbel (red.), Warszawa 2009; podręczniki pt. *Międzynarodowe prawo dyplomatyczne — wybrane zagadnienia*, Warszawa 2011; artykuł pt. „*Beziehungen zwischen diplomatischer und konsularischer Aktivität*”, opublikowany w „*Entwicklungen im europäischen Recht*” Regensburg 2015; artykuł pt. *Some Reflections on Modern Subsidiary Law-making Processes in Public International Law with Special Regard to Diplomatic International Law*, opublikowany w “*Annali Del Dipartimento Jonico in Sistemi Giuridici, Economici e Mediterraneo: Societa, Ambiente, Culture*”, *Annali* 2015-Anno III; czy artykuł pt. *Dyplomatyczne aspekty sporu między Demokratyczną Republiką Konga a Ugandą przed Międzynarodowym Trybunałem Sprawiedliwości*, [w:] Aktualne problemy konstytucji: Księga Jubileuszowa z okazji 40-lecia pracy naukowej Profesora Bogusława Banaszaka, Legnica 2017. Niezależnie od powyższego, w dorobku znajdują się teksty świadczące o incydentalnym wkraczaniu w inne obszary prawa międzynarodowego.

W świetle powyższego, monografia pt. *Prawo dyplomatyczne w orzecznictwie Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości*, przedłożona do oceny stanowi kontynuację zainteresowań badawczych i wpisuje się w szerzej rozumiany przedmiot badań nad prawem międzynarodowym, państwem i trybunałami.

Habilitantka wygłosiła też szereg referatów na ogólnopolskich (19) i międzynarodowych (7) konferencjach naukowych, w tym konferencjach cyklicznych (4). Była też członkiem 4 komitetów organizujących konferencje naukowe.

Index Hirscha Habilitantki wg Google Citation wynosi 4. Sama Habilitantka nie podała liczby cytowań jej dorobku. Po pobieżnym sprawdzeniu w bazach internetowych ustaliłem je na poziomie powyżej 20 cytowań. Nie musi to jednak być trafne ustalenie.

Te osiągnięcia oceniam pozytywnie zarówno w aspekcie ilościowym, jak i jakościowym. Oczywiście nie ze wszystkimi wynikami tych badań zgadzam się, w szczególności mam odmienne poglądy nt. suwerenności czy niektórych kontekstów obszaru praw człowieka. Niemniej jest to pole do dyskusji naukowej. Błędów warsztatowych w tym obszarze nie znalazłem. Odmienna ocena nie jest powodem do podważania dorobku w recenzji.

Ponadto z perspektywy czasu obraz części badań może być wykrzywiony, ponieważ tematy te w większości należą do dość powszechnych zainteresowań specjalistów z zakresu prawa międzynarodowego, jednak należy pamiętać, że w momencie ich publikacji po prostu stanowiły one duży potencjał badawczy. Stąd było duże nimi zainteresowanie, a efektem różne koncepcje.

Poza tym należy dodać, że w dorobku znajdują się teksty obcojęzyczne, w tym teksty publikowane w periodykach zagranicznych. Znaczący jest także udział w konferencjach naukowych na poziomie ogólnopolskim i zagranicznym. Index Hirscha jest dostateczny. Liczba cytowań dość mała, ale mechanizm oceny cytowalności w

internecie fałszuje dane, w szczególności. kiedy Habilitantka nie posiada imiennego konta z dorobkiem w jednym z systemów (*Google Scholar*, czy *Reaserchgate*). Sprawdzenia w tym zakresie dokonałem raczej z ciekawości niż potrzeby.

Reasumując, pozytywnie oceniam także ten aspekt pracy naukowej dr Izabeli Gawłowicz. Potwierdza on słuszność procedowania w przedmiocie nadania jej stopnia naukowego doktora habilitowanego.

V. Ocena dorobku dydaktycznego, aktywności naukowej i dydaktycznej, w tym międzynarodowej i działalności w obszarze popularyzacji prawa.

Habilitantka prowadziła i prowadzi zajęcia kursowe, początkowo na Uniwersytecie Szczecińskim, obecnie na Uniwersytecie Zielonogórskim. Była też wykładowcą w projektach Erasmusa. Warte odnotowania są również zajęcia dydaktyczne w języku angielskim w ramach programu dla studentów zagranicznych w przedmiocie „*Public International Law*” oraz „*Diplomatic Law*”, praktycznie przez ostatnie 15 lat, a także w ostatnich 5 latach z przedmiotu „*Diplomatic Protection (case law)*”.

Do dorobku dydaktycznego może sobie również zaliczyć wykłady na dwujęzycznych studiach podyplomowych Master DIE - European Master in Law and Policies of European Integration organizowanych współpracy czterech europejskich uniwersytetów (Uniwersitat Autonomia de Barcelona, Uniwersytet Montpellier I, Università degli Studi di Milano, Uniwersytet w Regensburgu).

Habilitantka była też opiekunem naukowym i recenzentem 5 prac magisterskich, jak i opiekunem studentów zagranicznych.

Habilitantka odbyła staże naukowe w zagranicznych i krajowych ośrodkach naukowych lub akademickich we Włoszech (Università di Bologna, School of Law, Bologna), Rumunii ("1 Decembrie 1918" University", Faculty of Law and Administration, Alba Julia, Rumunia), Francji (Universite Montpellier, Faculty of Law, Francja), Hiszpanii (Universitat Autonomia de Barcelona, Hiszpania).

Habilitantka posiada również osiągnięcia w zakresie popularyzacji nauki lub sztuki, w tym przygotowanie programu studiów podyplomowych „*Prawo europejskie dla praktyków*” oferowanych na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Zielonogórskiego w latach 2015 – 2017, czy przygotowanie 4 szkoleń dla Urzędu Miejskiego w Szczecinie w formule e-learning (2004-2007).

Wykonywała również zewnętrzne ekspertyzy i brała udział w zespołach eksperckich i konkursowych jako członek jury na poziomie ogólnopolskim (Konkurs Prawa Europejskiego organizowany przez *European Students Law Association* na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Białymstoku w dniu 8 grudnia 2018 r.).

Do innych osiągnięć o charakterze aktywności organizacyjnej należy zaliczyć pełnienie funkcji koordynatora WPIA US ds. procesu Bolońskiego i Punktacji ECTS, członka Senackiej Komisji US ds. Współpracy Międzynarodowej, współorganizację XII Zachodniopomorskiego Festiwalu Nauki (24.09.2012), czy kilku seminariów naukowych, a także prowadzenie szkoleń dla aplikantów adwokackich i notarialnych z zakresu prawa UE i prawa międzynarodowego oraz ogólnopolskiego szkolenia dla sędziów nt. *Wybranych orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka ze szczególnym uwzględnieniem skarg indywidualnych przeciwko Polsce*.

Habilitantka szkoliła też studentów do udziału w międzynarodowym konkursie (*Runda Europejska*) *Manfred Lachs Moot Court Competition* (2014). Była tłumaczem na szereg międzynarodowych konferencji itp. Reprezentowała Wydział na festiwalach nauki, czy współpracowała ze studentami, w tym ze studentami z zagranicy (Uniwersytet Viadrina).

Była również koordynatorem i opiekunem umowy międzynarodowej. Koordynowała współpracę w ramach umów międzynarodowych z szeregiem zagranicznych uniwersytetów: Pitesti (Rumunia), Alba Julia Uniwersytet Decembrie 1918 (Rumunia), Bologna School of Law (Włochy), Ołomuniec (Czechy), Hitit (Turcja), Madryt Uniwersytet Króla Juana Carlosa (Hiszpania), Konstancja (Niemcy), Osnabrück (Niemcy), Graz (Austria), Insubria (Włochy).

Reasumując, bilans tych osiągnięć jest dla mnie wręcz imponujący. Pozwala z całym przekonaniem na ocenę pozytywną wkładu Habilitantki w rozwój nauk prawnych w tych aspektach.

VI. Konkluzja recenzji.

Wskazana monografia i towarzyszący jej dorobek naukowy, ze szczególnym naciskiem na ten dorobek, mogą stanowić podstawę do prowadzenia dalszych czynności w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego.

Z powyższych względów stwierdzam, że całościowy dorobek naukowy dr Izabeli Gawłowicz stanowi znaczący wkład w dorobek nauki prawa, spełniając tym samym wymogi wynikające z art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2017 r. poz. 1789). Dziełem spełniającym wymogi art. 16 ust. 2 pkt 1 powyższej ustawy jest autorska monografia pt. „Prawo dyplomatyczne w orzecznictwie Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości”, wydana w 2018 r. w Wydawnictwie CH Beck (ISBN978-83-812- 8968-9).

Jednocześnie, na podstawie całości przedstawionego mi dorobku w zakresie dydaktycznym, aktywności badawczej, międzynarodowej aktywności naukowej i działalności w obszarze popularyzacji nauki, stwierdzam, że dorobek dr Izabeli Gawłowicz w tym zakresie spełnia również dodatkowe kryteria oceny przyjęte dla oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego zgodnie z art. 16 ust. 4 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki, określone w § 5 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 r. w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego (Dz. U. nr 196, poz. 1165).

Powyższa ocena uzasadnia prowadzenie dalszych czynności w przewodzie habilitacyjnym.

